

Az UNIMA 90. évfordulója prágai ünnepségeinek résztvevői

Nina Malíková

AZ UNIMA 90. ÉVFORDULÓJÁNAK PRÁGAI ÜNNEPSÉGE

Az UNIMA megalapítása kilencvenedik évfordulójának prágai ünnepségsorozatát úgy terveztük el, mint a bábjátás szakembereinek, a bábjáték jeles személyiségeinek, az UNIMA, valamint a bábszínházi és színházi nyilvánosság képviselőinek négy napos találkozóját. A rendezvényre 2019. június 6. és 8. között került sor.

A ünnepségsorozat fontos része volt *Az UNIMA jelentősége a bábművészet elismerése és fejlődése szempontjából a 20. században és víziói a 21. század számára* című konferencia, melyre június 7-én a Művészeti Intézet és a Színházi Intézet szervezésében került sor; a védnökséget a Kulturális Minisztérium UNESCO-bizottsága vállalta.

A konferencia bevezetőjeként Karen Smith, az UNIMA alelnöke felolvasta a szervezet elnöke, Dadi Pudumjee üdvözlését, utána a svéd Michael Meschke mondta el markánsan személyes, s ugyanakkor kritikus hangvételű vallomását a szervezetről: tudni kell, hogy éveken át annak csúcsvezetésében tevékenykedett. Másodikként pedig a bábosok fiatal nemzedékének képviselője, a Spejbl és Hurvínek Színház igazgatónöje, Denisa Kirschnerová a bábos hagyomány továbbélésének jelentőségét hangsúlyozta.

A konferencián több szempontból is értékelték az UNIMA mint bábos szervezet jelentőségét a bábművészet fejlődésében és propagálásában, mégpedig az európai kezdetektől az egész világra kiterjedő hatásáig. A konferencia három részből állt: az elsőt az 1929-ben Prágában életre hívott UNIMA kezdeteire pillantottak vissza, amikor a szervezet tevékenysége főleg az európai országokra – Csehszlovákiára, Franciaországra, Belgiumra – irányult; ebben a részben Nina Malíková, Edi Majaron és Alain Lecucq előadásai hangzottak el. Szó esett

arról a tevékenységről is, amely más országokban (Oroszországban, Angliában, Olaszországban, Németországban) zajlott, s a kongresszusok és a különböző események egész sorára tanúként emlékező Penny Francis is felszólalt. Ugyanígy megemléendő Nina Monova, Cariad Astler, Cristina Graziola és Mascha Erbelding neve is. Arról, hogy miként alakult meg és működött az UNIMA Szlovákiában, Japánban és Amerikában, Ida Hledíková, Takaki Kida és John Bell beszélt. Az utolsó rész témái között az UNIMA mostani helyzete és a fiatal nemzedék körében kiváltott visszhangja szerepelt: a prágai Színművészeti Akadémia Bábművészeti Tanszékét képviselő Kristýna Täubelová beszélt minderről. Néhány előadás technikai okokból nem hangozhatott el, ezeket a *Loutkář* soron következő számaiban olvashatják.

A konferencia lelkes visszhangot váltott ki mind az előadók, mind a vitában részt vevő szakemberek, valamint a meghívott vendégek és az UNIMA cseh központjának tagjai körében. Michael Meschke 1968 augusztusában Prágában forgatott, nagyon erős érzelmi töltésű filmje s egyúttal művészi tanúságtétele méltó lezárása volt egy olyan találkozóznak, amelyen – többek között – a demokratikus alapelvekről és az együttműködésről is beszéltek.

Az ünnepségek akkor zajlottak, amikor a világ legnagyobb és legrégebb színpadművészeti és színpadépítészeti kiállítása, a Prágai Quadriennálé, s programjuk részeként egy, a bábok kiállításával foglalkozó vitafórumra is sor került a rendezvény keretében.

A Prágai Quadriennálé és az UNIMA évfordulós ünnepségének résztvevői számára kellemes meglepetést jelentett az a vita, amely a bábokat és

a bábművészetet bemutató kiállítások kapcsán zajlott. A közönség érdeklődésének nemcsak az volt az oka, hogy olyan területről esett szó, amely a Prágai Quadriennálé kiállításain évek óta nincs jelen, ugyanakkor viszont a szakemberek közössége és a közvélemény is nagy érdeklődést tanúsít a bábművészet, mint a képző- és színházművészetet összekapcsoló jelenség iránt. Akik hozzászóltak a témához, a bábmúzeumokban és a bábművészeti kiállításokon szerzett tapasztalataikból indultak ki. A résztvevők számára ez alkalmat jelentett a bábművészet, valamint az általuk képviselt országok egyes gyűjteményeinek népszerűsítésére. A vitát Martina Černá és a *Loutkář* főszerkesztője, Kateřina Lešková Dolenská vezette; a hozzászólások felkészültségről tanúskodtak, és a népes közönség érdeklődéssel hallgatta az elhangzottakat. A vita egyúttal az UNIMA kilencvenedik évfordulójához kapcsolódó ünnepséget is népszerűsítette. A Csehországban található gyűjteményekről a Nemzeti Múzeum színházi részlegét képviselő Lenka Šaldová és a chrudimi Bábművészeti Kultúrák Múzeumának igazgatónője, Simona Chalupová adott tájékoztatást. A külföldi vendégek bemutatták a müncheni városi múzeum bábgyűjteményét (Mascha Erbeling), az Obrazcov nevét viselő moszkvai bábmúzeumot (Nina Monova). John Bell az atlantai bábművészeti múzeum és központ tevékenységét ismertette.

Az évfordulós ünnepségek részeként a Cseh Centrumok Rytířská utcai galériájában megnyitották az *UNI...micsoda? UNIMA! 100 ország, 90 év, 1 szenvedély* című kiállítást, amely az UNIMA múltját és múltbeli szerepét is felidézte. Az UNIMA megalapításában kezdettől vezető szerepet betöltő cseh bábművészetet a kiállításon František Vitek gyönyörű és mindmáig csodált díszletei képviselték, amelyeket a DRAK Színház *Eulenspiegel* című előadásához készített. A kiállításához kapcsolódóan egy könyvet is bemutattak: az *UNI...micsoda? UNIMA!*, a szervezet történetét térképezi fel a kezdetektől a végzetes 1969-es évig, amikor Prágában sor került az UNIMA utolsó kongresszusára. A könyv ritkaságszámba menő anyagok és tanúságtételek sokaságát tartalmazza, és nemcsak az UNIMA ünnepségéhez, hanem történetének feltárásához is hozzájárul.

A zsűfolt délutánt az ünnepélyes UNIMA-est zárta a Bábok Birodalmában, ahol az este folyamán egyaránt szerepelt a plzeňi Bábsház a Bódében, valamint a Spejbl és Huvínek Színház; Tchantchès alakját a Théâtre à Denis-t képviselő Denis Fauconnier keltette életre, Pulcinella Torinóból érkezett és Gianluca di Matteo jelenítette meg; Punchot a Hand to Mouth Theatre társulata mutatta be, Guignolt pedig Gustave Amoureux, a La compagnie M.A. társulatának tagja, aki Lyonból érkezett. Kasperl sem hiányzott: őt a pforzheimi Wolfgang Bürger mutatta be, egy filmbejátszásban pedig az orosz Petruska köszöntötte a publikumot a Hradec Králové-i DRAK emlékezetes előadásából. A közönségnél egyértelműen Punch és Judy aratta a legnagyobb sikert, ragyogóan életre keltett Pulcinellaként pedig Gianluca di Matteo. A nézők figyelmét aligha kerülte el, hogy az összes figura felvonult, amely Bohumír Koubek szobrászművész emlékezetes domborművén szerepel, és amely a Bábok Birodalma bejáratánál látható.

Az UNIMA-est egyik-másik hőszével a nézők Liberecben és Prágában találkozhattak. Június 6-án a Naiv Színházban a régi híres lovagregények történeteinek alapuló *Kalábriai szépség* című előadásra került sor hagyományos bábokkal és Tchantchès alakjával, június 8-án pedig Prága felvonulási terén, a Letnán találkozhattak újra a kedvelt vígjátéki hősökkel a nézők. Guignollal, Punchcsal és Judyval a Nemzeti Mezőgazdasági Múzeumban, majd később Pulcinellával is a Scarabeus Galériában.

A külföldi vendégek ezen a napon a plzeňi Alfa Színházba látogattak el, ahol láthatták egy születőben lévő előadás, a *Tolvajok cirkusza* próbáját. Aztán már csak a meghatott búcsúzás következett, vendégektől és hazaiaktól egyaránt, s az UNIMA megalapításának kilencvenedik évfordulója alkalmából rendezett prágai ünnepségsorozat véget ért.

Valóban nagyszabású volt, a résztvevők mind-egyike méltányolta, de a szervezőkben és néhány beavatottban mégis maradt némi keserűség. Az UNIMA elnöke, Dadi Pudumjee az utolsó pillanatban lemondta a részvételt, és a főtitkár, Idoya Otegui is ugyanígy tett. Az UNIMA Cseh Központja és a főtitkárság között pedig mindvégig igencsak

neurotikus levelezés zajlott annak tisztázása körül, kinek milyen joga van az UNIMA hivatalos ünnepe megrendezésére. (Az egészen „hivatalosra”, melynek egy további kiállítás és kerekasztal-beszélgetés is része volt, Charleville-ben került sor szeptember közepén.) Felmerül a kérdés: miért volt ez így? Miért éppen az UNIMA jelentős évfordulójáról feledkeztek meg a főtítkárság minden anyagában és tájékoztatójában, a „hivatalos” weboldalakat is beleértve, jóllehet erről az egész 2019-es év folyamán a főtítkárság és az UNIMA számos központja is megemlékezik? Csak a presztízséről volt szó, vagy verseny folyt az elsőbbségért? Hiszen fordítva is történhetett volna minden, és a kivételes lehetőséget egy olyan rendezvény céljaira lehetett volna kihasználni, amelyet az UNIMA Cseh Központja és számos más intézmény a szervezet láthatóvá tétele érdekében rendez meg; ezen túlmenően pedig nagyszerű lehetőség nyílt volna a Prágai Quadriennálé, mint egyedülálló és nemzetközi jelentőségű bemutató meglátogatására. Az UNIMA számos külföldi tagjánál az információhiány csak zavart okozott, és ez semmiképp sem tanúsított arról, amire szervezetünk mindig olyan büszke volt: barátságáról, együttműködéséről és a bábjátszás művészetének népszerűsítéséről. Kár, mert egyhamar nem adódik ilyen alkalom!

De nem szeretném ennek a rendezvényre vetülő árnyéknak a felidézésével befejezni az írásomat – már csak azért sem, mert ez az árnyék semmiképp sem befolyásolta a lelkes és meghatott vendégeket és a hazai résztvevőket.

Éppen az idei júniusi találkozón tudatosíthattuk újra, hogy az UNIMA mindenekelőtt a báb iránti szeretet által egymáshoz kapcsolt emberek baráti társulása volt és marad: azoké, akiknek a báb a szenvedélyük és tisztelik mindazok véleményét, akik ennek szentelik munkájukat és idejüket. Az UNIMA nem politikai szervezet, hanem olyan, amely a politikához való viszonyában megőrzi függetlenségét és szabadságát. A javára végzett munka nem kötelesség, hanem az UNIMA változatlanul érvényes alapszabályával összhangban sokak számára küldetés. Bár a szervezet arculata a legközelebbi években az új nemzedék színrelépése és kíváncsi kapcsolán nyilván jelentős változáson megy majd keresztül, hiszem, hogy az UNIMÁ-nak a 21. században is lesz mondani valója és lesz mit ajánlania; hogy nem csak tiszteletre méltó múltjából fog élni, hanem lépést tart majd a jelenlegi kultúrával, annak mindennemű sokféleségével és lehetőségével.

G. Kovács László fordítása

UNIMA'S 90TH ANNIVERSARY IN PRAGUE

The 90th anniversary of the founding of UNIMA was celebrated in Prague on June 6-8, 2019. An important part of the celebration was a conference with the title *“The Role of UNIMA for the Recognition, Development and Importance of Puppetry in the 20th Century and its Visions for the 21st Century.”* The President of UNIMA's Czech Center and puppet historian, Nina Malíková, writes: *“UNIMA has been and shall remain, first and foremost, a friendly group of people who are linked to each other by their love for the puppet: puppetry is their passion and they respect the opinions of all who devote their work and their time to it. Although the image of the organization will obviously undergo significant changes in the coming years as the new generation emerges, I believe that UNIMA will have continue to have something of value to say in the 21st century; it won't only live from its venerable past, but will keep pace with current culture with its diversity and potential.”*